

**Ústavnoprávne, medzinárodnoprávne a administratívnoprávne aspekty
udeľovania politického azylu^[1]**
***Constitutional, international and administrative law aspects of granting
asylum***

prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta

Anotácia

Žiadateľ o azyl je osoba, ktorá opustila svoju krajinu a žiada ochranu pred prenasledovaním a závažným porušením ľudských práv v inej krajine, ale ktorá ešte nebola legálne uznaná za utečenca a čaká na rozhodnutie o svojej žiadosti o azyl.

Autorka sa zaoberá ústavnoprávnymi a zákonnými zárukami ochrany žiadateľa o politický azyl.

Annotation

An asylum-seeker is a person who has left their country and is seeking protection from persecution and serious human rights violations in another country, but who hasn't yet been legally recognized as a refugee and is waiting to receive a decision on their asylum claim.

Author deals with the constitutional and legal guarantees of the protection of political asylum seekers.

Kľúčové slová

Ústava Slovenskej republiky, politický azyl, verejné subjektívne právo na azyl

Key words

Constitution of the Slovak Republic, political asylum, public subjective right to asylum

I. Úvod

Existuje podľa platnej právnej úpravy *právo na azyl*?

Na prvý pohľad ide o otázku, ktorá by nemala viesť k rôznym právnym postojom. O práve na azyl sa zmieňuje právna teória, pojem používajú aj sudcovia, advokáti, politici. Názory sa však v tomto ohľade rôznia. Čiastočne je to spôsobené i tým, že právna úprava inštitútu *azylu* (alebo tiež *azylového práva* čím rozumieme súbor právnych noriem s jednotiacim predmetom regulácie) je priesečníkom požiadaviek vyplývajúcich z ústavnoprávnej, medzinárodnej úpravy a zákonnej úpravy.

V súčasnosti sme svedkami pomerne voľného použitia a tým aj zamieňania si pojmov "azyl" a "právo na azyl" a to aj v odôvodneniach súdnych rozhodnutí napriek tomu, že normotvorca je vo veciach regulácie azylu dôsledný. Ak si ujasníme východiskové kritériá komplexne, zanikne živná pôda pre ďalšiu diskusiu.

V ďalšom texte pojmom “azyl” označíme právny inštitút azylu. Budeme vychádzať z definície vytvorenej Inštitútom pre medzinárodné právo. Podľa nej azyl je “ochrana, ktorú štát poskytuje na svojom území alebo na inom mieste patriacom pod niektorý z jeho orgánov jednotlivcovi, ktorý ju prišiel vyhľadať”.^[2]

Uvedené vymedzenie je všeobecnej povahy. Nie je v rozpore s definíciou azylu ustanovenou na účely zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v § 2 písm. b).

Pojem “právo na azyl” budeme používať :

- v kontexte *medzinárodného práva* len vtedy, ak budeme mať na mysli právo na azyl podľa čl. 18 Charty základných práv Európskej únie,
- v kontexte *vnútroštátneho práva* používať vtedy, keď pôjde o právo, o ktorom sa rozhoduje v konaní o azyle.

Doterajšie odborné polemiky sa sústredili na hľadanie odpovede na otázku:

- či ústava vyhlasuje právo na azyl,
- či je Slovenská republika povinná podľa čl. 53 ústavy udeliť žiadateľovi azyl,
- či z obsahu zákonnej úpravy možno vyvodíť verejné subjektívne právo na azyl.

Pokúsime sa doterajšie názory zhrnúť, roztriediť a posúdiť.

II. Vyhlasuje Ústava Slovenskej republiky právo na azyl?

Regulácia azylu v Slovenskej republike (rovnako ako v Českej republike) je priesečníkom pravidiel ústavnoprávnej, medzinárodnoprávnej a zákonnej povahy.

Tu preto treba z právneho hľadiska dôsledne rozlišovať. Kým text čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky (rovnako ako čl. 43 Listiny základných práv a slobôd) je vo všeobecnosti výsledkom uplatnenia pravidiel medzinárodného obyčajového práva vo veciach tzv. územného (politického) azylu, zákonná úprava je výsledkom transpozície požiadaviek medzinárodného zmluvného práva a práva Európskej únie vo veciach azylu podľa utečeneckého práva.

Právny inštitút politického azylu podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky sa odlišuje od azylu slúžiaceho na ochranu *utečencov* a medzinárodnej ochrane *apolitov*.^[3]

Inštitút *azylu utečenca* nemá ústavnoprávny základ, lebo čl. 53 ústavy sa naň nevzťahuje. Ústavou garantovaný je len inštitút politického azylu, ktorá odkazuje na jeho podrobnejšiu úpravu v zákone. Tým je v súčasnosti zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Dichotómia tohto právneho stavu sa premieta i do vymedzenia pojmu “azyl” na účely zákona č. 480/2002 Z. z. Azylom sa podľa § 2 písm. b) rozumie ochrana cudzinca pred prenasledovaním z dôvodov uvedených v medzinárodnej zmluve^[4] alebo v osobitnom predpise (týmto osobitným predpisom treba rozumieť čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky).

Predmetný zákon taktiež kategorizuje *žiadateľa o udelenie azylu* (§ 8) na základe odlišného dôvodu jeho žiadosti.

Možno uzavrieť, že zákon *rozlišuje dva druhy azylu*. “I keď niektorí teoretici argumentujú, že vyššie zmienené delenie postupne stráca svoj pôvodný zmysel a štáty Európskej únie majú skôr tendenciu chrániť azylom iba utečencov, rozdiel medzi azylom a postavením utečenca zostáva pomerne jasne vymedzený v právnych predpisoch”.^[5]

V prospech tézy, že Ústava Slovenskej republiky a Listina základných práv a slobôd *nevyhlasujú právo na azyl ako základné právo*, hovoria nielen argumenty vyplývajúce z medzinárodného práva, ale aj dôvody legislatívne (vyplývajúce z gramatického, historického aj z logického výkladu zohľadňujúceho systematiku vnútorného členenia textu).

III. Je Slovenská republika povinná podľa ústavy udeliť azyl žiadateľovi?

Podľa prvej vety čl. 53 “Slovenská republika poskytuje azyl cudzincom...”. Práve výklad právneho významu formulácie “poskytuje” sa stal predmetom odbornej diskusie (a to aj v Českej republike vo vzťahu k čl. 43 Listiny základných práv a slobôd).

Treba súhlasiť s autormi, ktorí tvrdia, že pre výklad ustanovenia “je nevyhnutná znalosť jeho historických základov a v neposlednom rade taktiež medzinárodného a utečeneckého práva”.^[6]

Podľa medzinárodného obyčajového práva štát rozhoduje ako *suverénny subjekt*, či azyl konkrétnej osoby poskytne. Súvisí to s tým, že má výsostné právo určiť, ktoré osoby a či vôbec vstúpia na jeho územie a budú sa môcť na ňom legálne zdržiavať. Z toho dôvodu má právomoc pôsobiť (a to aj verejnomocensky) na to, aby osoby jeho územie opustili.

Z formulácie čl. 53 ústavy Slovenskej republiky *nevyplýva povinnosť poskytnúť azyl osobe*, ktorá oň požiadala. Zástancovia tohto názoru argumentujú i gramatickým výkladom, keď prvá veta obsahuje slovo “poskytuje”, nie “poskytne”.^[7]

Na druhej strane ak z medzinárodného práva vyplýva *právo osoby hľadať v iných krajinách azyl*, zostalo by vo vzduchoprázdne, pokiaľ by ústava “nezaväzovala, aby štát v súlade s medzinárodnými štandardmi upravil systém ochrany osobám, ktorých sloboda alebo život sú v ich domovskej krajine či v iných krajinách ohrozené”.^[8] Z textu ústavy treba preto minimálne vyvodiť *povinnosť štátu vytvoril systém*, v ktorého rámci zabezpečí prijímanie žiadostí o azyl a rozhodovanie o nich.

Na základe medzinárodného práva sa preto taktiež odvodzuje, že ústava “zakladá *povinnosť Slovenskej republiky rozhodnúť, či azyl poskytne*”.^[9]

Aj pokiaľ ide o interpretáciu *druhej vety* čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky, treba mať na pamäti, že žiadna medzinárodná zmluva neukladá suverénnemu štátu povinnosť poskytovať politický azyl a tiež to, že štát si v tomto ohľade smie slobodne nastavovať vlastné (záväzné) pravidlá.

Táto všeobecná zásada sa premietla i vo formulácii druhej vety čl. 53 ústavy, podľa ktorej azyl (t. j. politický azyl) “*možno* odprieť tomu, kto konal v rozpore so základnými ľudskými právami a

slobodami". Formulácia jasne dáva možnosť výberu. Neukladá Slovenskej republike povinnosť poskytnúť žiadateľovi politický azyl.

IV. Existuje verejné subjektívne právo na politický azyl?

K právne korektnej odpovedi možno dospieť len vtedy, keď ju posúdime samostatne prostredníctvom kritéria medzinárodného práva verejného, ústavnoprávnej a zákonnej regulácie.

Kritérium medzinárodného práva verejného. Z hľadiska medzinárodného práva panuje väčšinová názorová zhoda v tom, že inštitút azylu "vychádza z existencie dvoch navzájom korešpondujúcich práv, a to práva jednotlivca hľadať a požívať azyl a práva štátu poskytnúť azyl.

Vo vede medzinárodného práva sa objavujú názory, že medzinárodnoprávny inštitút azylu by mal zahŕňať i právo jednotlivca získať azyl. Tento názor však vo vede medzinárodného práva nie je jednoznačne akceptovaný."^[10]

Právo na získanie politického azylu nevyhlasuje a negarantuje ani čl. 18 Charty základných práv Európskej únie. Vyplýva to zo samotného vymedzenia práva na azyl v predmetnom článku. To totiž na inštitút územného (t. j. politického) azylu v zmysle medzinárodného práva nedopadá.

Možno uzavrieť, že medzinárodné právo (aj právo úijné) "síce nepriznáva jednotlivcovi právo na poskytnutie azylu, ale nevylučuje koexistenciu subjektívneho práva na azyl garantovaného právnymi predpismi štátu".^[11]

Kritérium ústavnoprávnej regulácie. Listina základných práv a slobôd a Ústava Slovenskej republiky nevyhlasujú právo na politický azyl ako základné právo.

Ustanovujú len dôvod udelenia politického azylu a nie aj podmienky."^[12]

Na naplnenie hmotnoprávneho dôvodu pre udelenie politického azylu postačí, ak je žiadateľ prenasledovaný za uplatňovanie niektorého z vymenovaných základných práv, t. j. jedného politického práva alebo slobody."^[13]

Žiadateľ o politický azyl musí byť prenasledovaný v krajine pôvodu v čase, keď si žiadosť o udelenie azylu podal, čo podčiarkuje aj jeho zákonná definícia v § 8 písm. b) zákona č. 480/2002 Z. z.

Či je v prípade konkrétneho žiadateľa naplnený *hmotnoprávny dôvod* pre udelenie politického azylu, je predmetom zisťovania prípadne dokazovania v správnom konaní o udelení azylu.

Kritérium zákonnej regulácie. Obsah zákonnej (ale aj ústavnoprávnej) úpravy politického azylu v Slovenskej republike i v Českej republike je výrazným spôsobom ovplyvnený prameňmi medzinárodného práva, či už záväznej alebo odporúčajúcej povahy.

Tu treba zdôrazniť, že aj keby štát nemal vo veciach azylu zmluvné záväzky, *pravidlá jeho uplatňovania* by pôsobili *priamo* prostredníctvom *medzinárodného práva obyčajového*. Z tohto dôvodu ich treba pri výklade čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky i čl. 43 Listiny základných práv a slobôd vždy používať.

Medzi pravidlá medzinárodného obyčajového práva výslovne vyjadrené v medzinárodných dokumentoch patrí:

– zákaz odmietnutia osoby hľadajúcej azyl pred prenasledovaním^[14],

– zákaz vyhostenia alebo vrátenia („refoulement“)^[15].

Bez nich by azyl ako právny inštitút “nefungoval”. O ich existencii nemožno preto pochybovať ani vtedy, keď by explicitne vyjadrené neboli.

Zákazy sa uplatňujú univerzálne, bez ohľadu na druh azylu, t. j. bez ohľadu na to, či ide o politický azyl alebo azyl poskytovaný utečencom. Zákazy však v sebe nezahŕňajú právo na poskytnutie azylu.

Účinnosť ich uplatňovania je dôležitým *meradlom kvality vnútroštátnej úpravy* vo veciach azylu.

Tá sa z hľadiska ochrany žiadateľa o azyl vo všeobecnosti posudzuje prostredníctvom troch kritérií:

- prístup na územie štátu,
- prístup do plnohodnotného konania,
- prístup k ochrane.^[16]

Procesnoprávny aspekt zákonnej regulácie azylu. Osoba hľadajúca politický azyl nemá *podľa Ústavy Slovenskej republiky* právo na jeho udelenie. Každý cudzinec má však na území Slovenskej republiky *právo domáhať sa poskytnutia politického azylu* spôsobom, v lehotách a na orgánoch určených zákonom, existenciu ktorého predpokladá aj tretia veta čl. 53 ústavy formuláciou „podrobnosti ustanoví zákon“.^[17]

Z tohto hľadiska ústavnoprávna regulácia predstavuje dôležitú záruku pre žiadateľa o azyl nachádzajúceho sa pod jurisdikciou Slovenskej republiky. Tá v širšom zmysle zahŕňa povinnosť štátu zabezpečiť, že konaním jeho orgánov nedôjde k zamedzeniu či neúmernému sťaženiu práva osoby podať žiadosť o udelenie azylu (fakticky, právne). Štátne orgány musia podanie žiadosti umožniť, žiadosťou o azyl sa musia aktívne zaoberať.

Procesnoprávna regulácia postupu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v konaní o udelenie azylu tvorí podstatnú časť regulácie v zákone č. 480/2002 Z. z.

Konanie sa začína vyhlásením cudzinca na príslušnom policajnom útvere o tom, že žiada o udelenie azylu na území Slovenskej republiky. Tým je garantované *právo jednotlivca žiadať o udelenie azylu*.

Právo cudzinca žiadať o udelenie azylu je *verejným subjektívnym právom procesnoprávnej povahy*. Vyplyva z verejnoprávneho predpisu a uplatňuje sa v rámci výkonu verejnej správy (konkrétne v rámci výkonu štátnej správy).

Príslušný orgán je povinný konať vo veci podanej žiadosti o udelenie azylu. Ak by tak neurobil, šlo by o jeho *nečinnosť*. Konanie musí byť vždy ukončené rozhodnutím.

Právnu zárukou zabezpečenia zákonnosti rozhodnutí a opatrení Ministerstva vnútra Slovenskej republiky ako ústredného orgánu štátnej správy s právomocou rozhodovať vo veciach azylu je ich *prieskum v správnom súdnictve*.

Dôležitou ústavnoprávnou garanciou *práva cudzinca na súdny prieskum* vo veci žiadosti o udelenie azylu je taktiež čl. 52 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého “cudzinci požívajú v Slovenskej republike základné ľudské práva a slobody zaručené touto ústavou, ak nie sú výslovne priznané iba občanom”. *Právo na súdnu ochranu* patrí totiž podľa čl. 46 ústavy medzi takéto základné práva.

Hmotnoprávny aspekt zákonnej regulácie azylu. Ak aj medzinárodné právo alebo ústavnoprávna úprava^[18] nezaručuje *právo na získanie politického azylu*, neznamená to, že takéto právo nemôže vyplývať z platnej zákonnej úpravy.

Právo na udelenie azylu (t. j. právo na azyl) upravuje v Slovenskej republike zákon č. 480/2002 Z. z. Ako verejné subjektívne právo hmotnoprávnej povahy patrí výlučne fyzickej osobe so statusom *cudzinca*.

Nie je podstatné, že ho zákon č. 480/2002 Z. z. explicitne nevyhlasuje. V právnom poriadku nejde o ojedinelý legislatívny stav.

V situácii keď sa uplatňuje princíp podľa čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (“každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané”), objektívne právo upravuje jeho kontúry reguláciou kompetencie orgánu udeliť žiadateľovi azyl.

Je to typický poznávací znak každého verejného subjektívneho práva, ktoré zákon výslovne nepomenúva. Jeho realizácia môže byť (a vo väčšine prípadov aj je) v právnom štáte podmienená výkonom právomoci vykonávateľa verejnej správy (povoliť, dať k nej súhlas, vyjadrenie atď.).

Vo všeobecnosti platí, že rozsah v akom môže orgán verejnej správy zasahovať do hmotnoprávneho postavenia konkrétného subjektu je užší, keď verejné subjektívne právo má právnu povahu základného práva vyhláseného ústavou. Ešte užší je, ak ide o základnú slobodu jednotlivca.

O práve cudzinca na azyl, ktoré síce nie je základným právom, ale má nepochybne ústavnoprávny základ, ako o verejnom subjektívnom práve hmotnoprávnej povahy nepriamo svedčí i to, že:

- o udelení azylu sa rozhoduje v správnom konaní, v ktorom “správne orgány rozhodujú o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach v oblasti verejnej správy” (pozri § 52 ods. 1 prvá veta zákona č. 480/2002 Z. z.),
- rozhodnutie, ktoré je výsledkom konania o azyle je preskúmateľné v správnom súdnictve (osoba je žalobne legitimovaná, ak o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím alebo opatrením podľa § 207 Správneho súdneho poriadku ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch).

Rozhodnutie o udelení azylu má *konštitutívnu povahu* preto, lebo nadobudnutím jeho účinnosti dochádza k *zmene v hmotnoprávnom statuse* osoby. Žiadateľ sa udelením azylu podľa § 8 zákona č. 480/2002 Z. z. stane azylantom.

Takýto právotvorný následok má rozhodnutie o udelení azylu bez ohľadu na druh azylu. Tradične zdôrazňované rozdiely z pohľadu medzinárodného práva^[19] nie sú pre konanie o udelení azylu *de lege lata* právne relevantné. V oboch prípadoch musí správny orgán zisťovať existenciu zákonného dôvodu pre azyl. To však neopodstatňuje tvrdenie, že by výsledkom konania malo byť rozhodnutie deklaratórnej

povahy. Zistenie prítomnosti zákonom vyžadovaného dôvodu pre udelenie azylu, aj keď môže ísť o spornú otázku, nie je totiž cieľom, ale podkladom pre rozhodnutie vo veci samej.

Nárokovateľnosť práva na udelenie politického azylu. Pokiaľ by z objektívneho práva nevyplývalo právo subjektívne, bolo by zbytočné zaoberať sa otázkou ohľadne jeho nárokovateľnosti. Pozorný čitateľ už tuší, že s prihliadnutím na predchádzajúci právny rozbor bude možné za pravdivý považovať výrok, v ktorom jeho autor tvrdí že:

- právo na azyl nemožno považovať za právo nárokové, keďže Ústava Slovenskej republiky, Listina základných práv a slobôd ani medzinárodné zmluvy o ľudských právach, ktorými je Slovenská republika viazaná nezaručujú, že azyl musí byť žiadateľovi udelený^[20],
- právo na azyl možno považovať za právo nárokové, ak tak vyplýva zo zákona.

O druhý prípad ide vtedy, keď *žiadateľ spĺňa hmotnoprávny dôvod pre udelenie azylu* a súčasne právomoc orgánu *nezávisí na jeho správnej úvahe*. Tak tomu je v prípade azylu udeľovaného na základe § 8 aj § 10 zákona č. 480/2002 Z. z.

Správny orgán nemá pri rozhodovaní o udelení politického azylu zákonom ustanovený právny priestor, ktorá by mu dával možnosť voľby v prípade, keď sa preukáže, že konkrétny žiadateľ je osobou prenasledovanou v krajine pôvodu za uplatňovanie politických práv a slobôd.

Na druhej strane právne nárokovateľné nie je *právo na udelenie azylu z humanitných dôvodov* podľa § 9 zákona č. 480/2002 Z. z.

“Možnosť udeliť azyl z humanitných dôvodov je vyjadrením zvrchovaného práva Slovenskej republiky na základe svojej suverenity poskytovať medzinárodnú ochranu z dôvodov, ktoré sú Slovenskou republikou považované za výraz humanity”.^[21] Tento druh medzinárodnej ochrany nemožno odvodiť z Dohovoru o právnom postavení utečencov, z Ústavy Slovenskej republiky a nejde ani o výsledok harmonizácie práva Európskej únie.

V. Záver

Právo na azyl Listina základných práv a slobôd ani Ústava Slovenskej republiky nevyhlasuje. Upravujú len ústavnoprávne garancie poskytovania politického azylu Českou republikou a Slovenskou republikou ako suverénnymi subjektmi medzinárodného práva.

Ústavnoprávna regulácia ponechala otvorený legislatívny priestor pre zákonodarcu, aby v súlade s medzinárodnými záväzkami týchto suverénnych štátov upravil v zákonoch podrobnosti vo veciach poskytovania politického (t. j. územného, ústavného) azylu. Tým nie je dotknutá možnosť, resp. povinnosť vyplývajúca z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky upraviť zákonom poskytovanie azylu podľa pravidiel utečeneckého práva.

Z ústavnoprávnej úpravy vyplýva pre Slovenskú republiku povinnosť vytvoriť a garantovať fungovanie systému, ktorý reálne zaručí, že každý cudzinec sa bude môcť uchádzať o politický azyl.

V aplikačnej praxi je potrebné po vecnej stránke odlišovať ústavnoprávnu a zákonnú úpravu inštitútu azylu. Kým ústavnoprávna regulácia sa týka výlučne politického azylu, zákonná úprava je nielen

výsledkom vykonania čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky, ale aj výsledkom transpozície požiadaviek medzinárodného a úijného (utečeneckého) práva. Pojem azyl vymedzený na účely zákona č. 480/2002 Z. z. je z tohto dôvodu širší než pojem azyl podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky.

Rozlišovanie jednotlivých druhov azylu (ústavného a azylu pre utečencov) má aj praktický dopad, najmä pokiaľ ide o vymedzenie predmetu správnej žaloby v správnom súdnictve. Odpovedá totiž na otázku, či sa možno v konkrétnom prípade účinne dovolávať ochrany s odkazom na čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky.

Pri interpretácii ústavnoprávnej úpravy treba dbať na medzinárodnoprávne súvislosti. Kým na ústavnoprávnej úrovni o práve na azyl ako o základnom práve nemožno hovoriť, v zákonnej rovine právo na azyl predstavuje verejné subjektívne právo a požíva z tohto dôvodu právnu ochranu.

Listina základných práv a slobôd a Ústava Slovenskej republiky garantujú, že príslušné orgány štátu budú aktívne konať vo veciach politického azylu (prvá veta v čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky). Musia starostlivo posúdiť, či je u konkrétného žiadateľa naplnený hmotnoprávny dôvod pre udelenie politického azylu, t. j. či je cudzincom prenasledovaným za uplatňovanie politických práv a slobôd. Orgán štátu, ktorý koná vo veci žiadosti o udelenie politického azylu nemá zákonom vymedzený priestor pre správnu úvahu, či politický azyl žiadateľovi poskytne, ak ten dôvod pre udelenie spĺňa.

O nárokovateľnosti práva na udelenie azylu možno hovoriť len, ak tak vyplýva z platnej zákonnej úpravy.

Použité informačné zdroje

BARICOVÁ, J. – FEČÍK, M. – ŠTEVČEK, M. – FILOVÁ, A. a kol.: Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2018. 1 824 s. ISBN 978-80-7400-678-4.

ČIČ, M. a kolektív: Komentár k Ústave Slovenskej republiky. Martin: Vydavateľstvo Matice Slovenskej, 1997. 598 s. ISBN 80-7090-444-5.

ČIČ, M. a kolektív: Komentár k Ústave Slovenskej republiky. Žilina: Eurokódex, 2012. 828 s. ISBN 978-80-89447-93-0.

GRAHL-MADSEN, A.: The Status of Refugees in International Law. Volume II: Asylum, Entry and Sojourn. Leiden: A. W. Sijthof, 1972. 482 s.

HRNČÁROVÁ, N. – MEŠŠOVÁ, B. – SREBALOVÁ, M. – MACKOVÁ, D.: Zákon o azyle. Praha: C. H. Beck, 2012. 448 s. ISBN 978-80-7400-264-9.

JANKUV, J.: Medzinárodnoprávna úprava v oblasti azylu a utečenectva. Praha: Leges, 2020. 198 s. ISBN 978-80-7502-450-3.

KLÍMA, K. a kolektív: Komentár k Ústave a Listině. 2. rozšírené vydání. 2. díl. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 1 441 s. ISBN 978-80-7380-410-3.

Kolektív: Verejná správa. Základné práva a slobody. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Slowaków w Polsce, 2014. 438 s. ISBN 978-83-7490-906-8.

KRYSKA, D. – JANKŮ, L.: Ústavní azyl v Listině základních práv a svobod jako zdroj konfliktu. In: Právo na azyl a jeho aplikácia vo verejnej správe. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie. FILO, M. (ed.).

Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2015. 166 s. ISBN 978-83-7490-846-7. s. 73 – 86.

NOLL, G.: Negotiating Asylum. The EU acquis, Extraterritorial Protection and the Common Market of Deflection. Hague: Kluwer Law International, 2000. 643 s. ISBN 90-411-1431-9.

Právo na azyl a jeho aplikácia vo verejnej správe. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie. FILO, M. (ed.). Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2015. 166 s. ISBN 978-83-7490-846-7.

WAGNEROVÁ, E. – ŠIMÍČEK, V. – LANGÁŠEK, T. – POSPÍŠIL, I. a kolektiv: Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 931 s. ISBN 978-80-7357-750-6.

Poznámky pod čiarou

[\[1\]](#) Tento vedecký výstup bol vyhotovený v rámci projektu VEGA č. 1/0200/18 „Aktuálne otázky azylového práva v Slovenskej republike – právna teória a prax“.

[\[2\]](#) GRAHL-MADSEN, A.: The Status of Refugees in International Law. Volume II: Asylum, Entry and Sojourn. Leiden: A. W. Sijthof, 1972, s. 3.

[\[3\]](#) Bližšie k tomu pozri JANKUV, J.: Medzinárodnoprávna úprava v oblasti azylu a utečenectva. Praha: Leges, 2020, s. 22 a nasl.

[\[4\]](#) Dohovor o právnom postavení utečencov (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. [319/1996 Z. z.](#)).

[\[5\]](#) Just Hrnčárová, N. in Kolektiv: Verejná správa. Základné práva a slobody. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014, s. 408.

[\[6\]](#) KRYSKA, D. – JANKŮ, L.: Ústavní azyl v Listině základních práv a svobod jako zdroj konfliktu. In: Právo na azyl a jeho aplikácia vo verejnej správe. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie. FILO, M. (ed.). Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2015, s. 84.

[\[7\]](#) Molek, P. in WAGNEROVÁ, E. – ŠIMÍČEK, V. – LANGÁŠEK, T. – POSPÍŠIL, I. a kolektiv: Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 858.

[\[8\]](#) Šnebergerová, S. in KLÍMA, K. a kolektiv: Komentář k Ústavě a Listině. 2. rozšířené vydání. 2. díl. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 1046.

[\[9\]](#) Just Hrnčárová, N. in Kolektiv: Verejná správa. Základné práva a slobody. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014, s. 408.

[\[10\]](#) JANKUV, J.: Medzinárodnoprávna úprava v oblasti azylu a utečenectva. Praha: Leges, 2020, s. 25.

[\[11\]](#) Just Hrnčárová, N. in Kolektiv: Verejná správa. Základné práva a slobody. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014, s. 411.

[12] Pozri Posluch, M. in Čič, M. a kolektív: Komentár k Ústave Slovenskej republiky. Martin: Vydavateľstvo Matice Slovenskej, 1997, s. 249.

[13] Drgonec J. in Čič, M. a kolektív: Komentár k Ústave Slovenskej republiky. Žilina: Eurokódex, 2012, s. 367.

[14] Ten výslovne vyplýva z čl. 3 Deklarácie OSN o územnom azyle, podľa ktorého “1. Na žiadnu osobu uvedenú v článku 1 ods. 1 sa nevzťahujú také opatrenia, ako je odmietnutie na hranici alebo, ak už vstúpila na územie, kde žiada o azyl, vyhostenie alebo povinný návrat do ktoréhokoľvek štátu, kde môže byť alebo bola prenasledovaná. 2. Z predchádzajúcej zásady možno urobiť výnimku iba z naliehavých dôvodov národnej bezpečnosti alebo z dôvodu ochrany obyvateľstva, ako napríklad v prípade hromadného prílivu osôb. 3. Ak by štát v každom prípade rozhodol, že výnimka zo zásady uvedenej v odseku 1 tohto článku by bola oprávnená, zváži možnosť poskytnúť dotknutej osobe za podmienok, ktoré považuje za vhodné, príležitosti, či prostredníctvom dočasného azylu alebo iným spôsobom odísť do iného štátu.”

[15] Ten výslovne vyplýva z čl. 33 ods. 1 Dohovoru o právnom postavení utečencov: “1. Žiadny zmluvný štát nevyhostí utečenca akýmkoľvek spôsobom alebo ho nevráti na hranice území, na ktorých by jeho život alebo jeho osobná sloboda boli ohrozené z dôvodov jeho rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov. 2. Výhody tohto ustanovenia však nemôže požadovať utečenec, ktorého odôvodnene možno považovať za nebezpečného pre bezpečnosť štátu, v ktorom sa nachádza, alebo ktorý po tom, čo bol právoplatným rozsudkom uznaný za vinného z osobitne závažného trestného činu, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto štátu.” .

[16] NOLL, G.: [Negotiating Asylum. The EU acquis, Extraterritorial Protection and the Common Market of Deflection](#). Hague: Kluwer Law International, 2000, s. 108 a nasl.

[17] Pozri odôvodnenie uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 19. februára 1998, sp. zn. I. ÚS 12/98.

[18] Podľa uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 19. februára 1998, sp. zn. I. ÚS 12/98 z ustanovenia čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky nie je možné odvodiť záver, že cudzinec má „absolútne“ a ničím neobmedzené právo na poskytnutie azylu, nakoľko jeho priznanie „možno odoprieť tomu, kto konal v rozpore so základnými ľudskými právami a slobodami“.

[19] Predmetný rozdiel pripomenul v odôvodnení svojho rozsudku zo dňa 4. augusta 2005, sp. zn. 2 Aszs 343/2004 Najvyšší správny súd Českej republiky: “Zatímco status žadatele o azyl je dán především volním aktem konkrétní osoby, která se rozhodne o azyl požádat, a status azylanta, tedy osoby, již byl azyl státem udělen, je dán především volním aktem státu, jak se odráží v zákonné úpravě azylu a realizaci této úpravy orgány veřejné moci; status uprchlíka je dán objektivním stavem, který může být státem již pouze rozpoznán a deklarován. Státy, které jsou signatáři Ženevské úmluvy, jsou pak zavázány k tomu, aby tento status uznaly u těch osob, které spadají pod vymezení definice uprchlíka, která je obsažena v čl. 1 písm. A odst. 2 této Úmluvy. Podle tohoto ustanovení, v jeho znění po zmírnění definičních podmínek zakotveném Protokolem z roku 1967, je uprchlíkem osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy předpronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo

národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti.“

[20] Fečík, M., Berthotyová, E., Patayová, P. in BARICOVÁ, J. – FEČÍK, M. – ŠTEVČEK, M. – FILOVÁ, A. a kol.: Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 1079.

[21] Meššová, B., Srebalová, M., Hrnčárová, N. in HRNČÁROVÁ, N. – MEŠŠOVÁ, B. – SREBALOVÁ, M. – MACKOVÁ, D.: Zákon o azyle. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 125.